

FOLIA ONOMASTICA CROATICA 12–13 (2003–2004)

UDK 811.162.1:811.163.42'373.23

Izvorni znanstveni članak

Rukopis primljen 18. XI. 2003.

Prihvaćen za tisak 19. I. 2004.

ALEKSANDRA CIEŚLIKOWA

Instytut Języka Polskiego

al. Mickiewicza 31, 31-120 Kraków, Polska

ELEMENTY TRADYCYJNE I INNOWACYJNE W ANTROPONIMII POLSKIEJ I CHORWACKIEJ

Tradycja i zmiany (innowacje) w zasobie i frekwencji imion poszczególnych narodów zależą od przyczyn historycznych wpływających na zmiany natury ideologiczno-kulturowej. W imiennictwie chorwackim można wyróżnić ze starszych warstw: starogrecką, rzymską przedchrześcijańską, późnorzymską-chrześcijańską. W poszczególnych okresach różnorodność imion w źródłach związana jest z reprezentowaną przez źródła religią: prawosławiem, katolicyzmem, islamem. W Polsce dwoma podstawowymi tradycyjnymi warstwami są dwuczłonowe imiona odziedziczone z prasłowiańszczyzny (niewielki zasób pod względem frekwencji) i imiona chrześcijańskie. Do utrzymania tradycji nadawania imion chrześcijańskich w obydwóch krajach przyczynił się sobór trydencki (pełnił on rolę kodyfikatora). Zarówno do zasobu imion chorwackich jak i polskich przenikały imiona literackie. Względy ideologiczne okresu socjalizmu różnicowały antroponimię chorwacką i polską zaś współczesna moda wyznacza podobne, niekiedy snobistyczne kierunki, w wyborze imion w obydwóch krajach. Polskie nazwiska współczesne dzięki oficjalności i stabilności, na co m.in. wpłynęła kodyfikacja, zachowują cechy morfologiczne nazwisk prototypowych: model nazwisk odmiejscowych na *-ski*, patronimików, nazwisk odprzezwickowych (odapelatywnych). W Chorwacji częściej niż w Polsce z przyczyn historycznych dochodziło do tłumaczeń, np. w czasie italizacji Istrii: *Tihić* – *Tranquillus*, *Vukić* – *Lupis* itp. zaś w XIX w. obce nazwiska, przy niezmięnionej formie imion, zastępowano chorwackimi. W artykule scharakteryzowano też tradycję i przeciwne jej tendencje innowacyjne wpływające na nadawanie przezwisk i rodzaj współczesnych antroponimów nieoficjalnych pojawiających się w przestrzeni medialnej.

Czy w zbiorach antroponimów o różnych funkcjach (imiona, nazwiska, przezwiska i pseudonimy) elementy tradycji i innowacji są równoważne?

Wiadomo, że najpodatniejsza na zmiany jest pojemna grupa nazw różnych obiektów określana jako chrematonimy, natomiast w najmniejszym stopniu pod-

legają zmianom nazwy ze względów urzędowych i administracyjnych kodyfikowane. Są to nazwy używane w obiegu oficjalnym, a więc geograficzne, ale także imiona i nazwiska. Nie ulegają też zmianie nazwy osobowe zaakceptowane przez historię, utrwalone w tekstach naukowych: imiona i nazwiska osób sławnych, a także nazwy dynastyczne i heraldyczne (dokumenty rodzinne i herbarze).

Przed wielu laty recenzowałam (Cieřlikowa 1979) słownik nazwisk chorwackich opracowanych przez Valentego Putaneca i obecnego Jubilata – Petara Šimunovicia. Pisałam wtedy o obszernym wstępie, w zasadzie rozprawce, z dziedziny onomastyki a szczególnie antroponimii. Ów wstęp zawiera 4 rozdziały, z których dwa mówią o antroponimii: 2. Indoeuropejski i słowiański system antroponimiczny i 4. Powstanie „Słownika nazwisk chorwackich”.

W imionach chorwackich wyodrębnia Valenty Putanec – autor „Wstępu” następujące warstwy: starogrecką, rzymską przedchrześcijańską, późnorzymską – chrześcijańską, bizantyjską, longobardzką (imiona germańskie), starsłowiańską, następnie zaś imiona utworzone pod wpływem literatury średniowiecznej oraz imiona utworzone pod wpływem literatury renesansowej.

M. Malec (2001) wskazuje na dwie najważniejsze warstwy leksykalne imion używanych w Polsce: 1. zasób tradycyjny zapisany w średniowieczu w dużej części odziedziczony z prasłowiańszczyzny i 2. imiona chrześcijańskie. Z przytoczonych wyżej przykładowo warstw imienniczych widać, że w każdym badanym okresie mogą wystąpić imiona zarówno z warstwy tradycyjnej jak i innowacyjnej.

Jakie przyczyny należy wskazać przy zanikaniu tradycyjnych nazw a wprowadzaniu nowych? Są to przyczyny natury ideologiczno-kulturowo-historycznej. Ideologię odnoszę do idei, ideałów, przekonań, wartości, światopoglądów, czyli „rodziny pojęć”. Kulturę do całokształtu materialnego i duchowego dorobku ludzkości zaś historię do dziejów wewnętrznych i zewnętrznych narodu.

Zdanie J. Anusiewicza (1994) nawiązujące do opinii wielu onomastów uzasadnia dokonujące się w zbiorach antroponimów petryfikacje, ale i zmiany. Pięszę on, że onomastyka danego języka „jest źródłem wiedzy o kulturze danej społeczności, o najważniejszych wartościach przyjętych i uznanych przez społeczeństwo, co wyrażało się najczęściej w magiczno-symbolicznych sposobach zastrzymywania tych wartości przy potomstwie poprzez nadawanie odpowiednich imion, nazwisk, nazw, przezwisk, owe wartości oznaczających”.

I. Imiona

Imiona w polskiej współczesnej metodologii łączone są ze światem wyzna-

wanych wartości. Dlatego funkcję imion przypisuje się nazwom dwuczłonowym, imiesłowowym i tylko niektórym odapelatywnym (Malec 2001, 2002). Te imiona zostały wypierane przez imiona chrześcijańskie – w Polsce w większości idące z zachodu (łacina najczęściej była pośrednikiem rzadziej źródłem), – w Chorwacji, jak pisze P. Šimunović (2001, 372), imiona związane z religią były bardziej niż w Polsce zróżnicowane (katolickie, prawosławne i islamskie). Antroponimy z funkcją przezwiskową nie zostawały wyparte, funkcjonowały nadal zawierając inne treści i emocje niż imiona. Prasłowianie i późniejsi Słowianie znali i imiona i przezwiska, tak jak znano je wcześniej w okresie indoeuropejskim.

Imiona odbywały wędrówki, interkulturowe i intertekstualne; ekspresywne przezwiska pochodziły z zasobów leksykalnych danego języka. W pewnym okresie warstwą tradycyjną były imiona indoeuropejskie, innowacyjną w stosunku do nich imiona słowiańskie kształtowane najpierw w ramach wspólnoty prasłowiańskiej, następnie w poszczególnych językach słowiańskich.

Idee uniwersalizmu chrześcijańskiego spowodowały innowacyjne zmiany w stosunku do dawnych słowiańskich podstaw, życzenia zawarte w imionach słowiańskich zastąpiła osoba patrona (semantykę wyrażaną w rodzimym języku zastąpiła symboliczna wartość obiektu – osoby) przy całkowicie obcej, niezrozumiałej formie językowej. Zmiana ta była najistotniejszą w dziejach imion. Podobnie jak w Polsce tak i w Chorwacji sobór trydencki spełnia rolę kodyfikatora i wprowadza obowiązek nadawania imion chrześcijańskich. Późniejsze zmiany innowacyjne dotyczyły wprowadzania innymi drogami imion obcych przede wszystkim literackich; innych w Chorwacji, innych w Polsce, w zależności od dzieł literackich, kształtujących gusty czytelników.

W Polsce imiona literackie, najpierw nieliczne, wkraczały do zbioru imion dawnych od średniowiecza. Literatura wieku XVIII i XIX przyniosła imiona do dziś mające dużą frekwencję, np. *Grażyna* (260.000), *Danuta* (383.000) (Malec 2001:33).

Pewne zmiany innowacyjne przynosi sąsiedztwo. W Chorwacji wyróżnia się dialektalnie występujące imiona iliryskie, starogreckie. W zestawie dawnych imion między Polską i Chorwacją istnieje więc pewna różnica, jak podkreśla P. Šimunović (2002) różnica ta jest specyficzną cechą imiennictwa chorwackiego, której nie posiada żaden inny język europejski. Do zbioru imion chorwackich przedostawały się w wyniku uwarunkowań historycznych, ideowych (wiera), kulturowych imiona w formie greckiej: *Ivan*, *Josip*, *Mihovil* (greka była albo źródłem, albo pośrednikiem), imiona z łaciny: *Barbara*, *Bazilije*, *Gabrijel*, *Herod*. W XII i XIII wieku zbiór nazw osobowych interpretowanych jako imiona składał się z imion odapelatywnych, imion dwuczłonowych, hipokorystyków, i adaptowanych imion chrześcijańskich.

W Chorwacji podobnie jak w Polsce można wskazać różnicę we frekwen-

cji imion r33żnej proveniencji w poszczeg33lnych cz33ściach kraju. W Chorwacji: imiona germańskie i w33gierskie na p33łnocy, romańskie na p33łudniu i muzułmańskie u Chorwat33w z Bořni. W Polsce na pograniczach r33wnieř inacz33j niř w centrum kształtuje si33 frekwencja imion zaleřna od wzajemnych wpł33w33w, wybor33w ludnořci jej wiary i kultury, np. inne imiona wyst33puj33 na Kresach wschodnich, inne na řł33sku, na pograniczach p33łnocnych (Warmia, Mazury, Kaszuby).

Wpł33w panuj33cej ideologii najwyraźniej wi33dać w rodzaju imion nadawanych w okresie komunizmu. W Chorwacji cz33ęściej niř w Polsce nadawano imiona politycznie wt33dy „mile widziane”: *Lenjin*, *Lenjinka*, *Staljinka*, a nawet *Remir* (rewolucja i mir). W Polsce obowi33zywał wykaz imion zgodnych z tradycj33. Ale były izolowane wypadki innych. Z tamtego okresu pochodz33 np. imiona *Stalin* (1 nosiciel) i *Stalina* (1 nosicielka). Imiona s33 obj33te ochron33 prawn33. Nadawane oficjalnie maj33 odr33bnić płeć dziecka, nie mog33 być zdrobniałe, nieprzyzwoite i ořmieszaj33ce. W latach 80-tych, w okresie „solidarnořci” s33d rozpatrywał sprawę mořliwořci nadania dziecku imienia *Solidariusz*.

Wsp33łczeřnie i w Polsce i w Chorwacji w efekcie post33puj33cego procesu globalizacji nadawane s33 imiona piosenkarek i piosenkarzy z r33żnych kraj33w, imiona filmowe gł33wnie pochodz33ce z seriali telewizyjnych cz33ęściej niř literackie..

Wř33rd modnych imion chorwackich wymieniane s33 : *Dagmar*, *Rut*, *Ines*, *Dolores*, *Ingeborg*, *Zuri*, *Gabi*, *Magi* (řimunović 2001:375). W Polsce r33wnieř zauwařa si33 nowe imiona, ale ich rozprzestrzenianie hamuj33 przytoczone wyřej ustawy. Kařdorazowe nadanie imienia nie znajduj33cego potwierdzenia w dotychczasowym zbiorze imion jest opiniowane przez instytucje do tego powoła33e. Nie liczne s33 wi33c nowe pořyczki spełniaj33ce ustawowe zalecenia (odr33żnienie płci, brak sufiksu zdrabniaj33cego: *Izaura*, *Jessica*, *Samanta*, *Dustin*, *Elwis* itp (Malec 2001:33).

W dalszym ci33gu wř33rd 100 najcz33ęściej nadawanych imion wiele pochodzi z zestawu imion řłowiańskich – dwuczł33nowych: *Kazimierz* i *Kazimiera*, *Władysław* i *Władysława*, *Stanisław* i *Stanisława*, *Wojciech*, *Wiesław*, *Wiesława*, *Przemysław* i *Przemysława*, *Czesław*, *Mieczysław*, *Mirosław*, *Bogdan*, *Zdzisław*, *Zbigniew*, *řławomir*.

Jednak wi33kszoř nadawanych imion to imiona chrzeřcijańskie, których nie b33d33 tu wymieniać. Z imion pochodz33cych z literatury, b33dź z innych dawniejszych pořyczek, kt33re przedostały si33 do pierwszych stu najcz33ęściej nadawanych imion, a nie maj33cych dotychczas swoich chrzeřcijańskich pierwowzor33w mořna wymienić: *Ewelina* (od XVIII w.), *Kamil*, *Aneta*, *Waldemar*, *Eugeniusz* (prawdopodobnie od Eugeniusza Onegina), *Sylwia*, *Artur* (od bohatera cyklu legend – o kr33łu Arturze i rycerzach okr33głego stołu), *Wanda* (imi33 rozpowszechnione dzieki kronice Wincentego Kadłubka), *Edward*, *Bořena* (imi33 teoforyczne, ale nie

ma świętej o tym imieniu), *Iwona* (od XX wieku), *Janusz* (zdrobnienie znane od średniowiecza), *Mariusz* (popularne od XX wieku); wspomniane wyżej: *Grażyna* (tytułowa bohaterka poematu Mickiewicza) i *Danuta* (imiona literackie).

Pewną osobliwością słowotwórczą żeńskich hipokorystyków w Chorwacji jest ich męski sufiks *Barek* : *Bara*, *Mirek* : *Mira*. (Šimunović 2002:377). W polskich hipokorystykach żeńskich *-uś* jest najczęściej używanym sufiksem w formie męskiej od imion żeńskich, np. *Ewuś*.

II. Nazwiska

Nazwiska zarówno w Polsce jak i Chorwacji wykształciły się stopniowo w wyniku zapotrzebowania zewnętrznego. Podstawę tradycyjną nazwisk stanowią: imiona, przezwiska, nazwy zawodów, deskrypcje odmiejscowe. Innowacje przynosiły następujące po sobie stadia rozwojowe tej formy identyfikacyjnej, która współcześnie odznacza się rodzinnością, dziedzicznością i stabilnością. Pierwszym nazwiskiem prototypowym jest patronimikum, które wyrażało relację osoby do osoby. Uzyskało ono przewagę liczebną w Chorwacji (*-ić*, *-ević*, *-ović*) w 2. połowie XIII w., w Polsce nazwiska na *-ski* uzyskały przewagę liczebną w 2. połowie XV wieku (relacja osoby do miejsca) (por. Kaleta 1991:165).

W słowniku, o którym na wstępie wspominałam V. Putanec pisze, że nazwiska w Chorwacji istnieją od soboru trydenckiego. Pisze o szczególnym skomplikowaniu historii, a w związku z nią i skomplikowanej materii nazwisk. Obecne wpływy przyczyniły się do kalk, tłumaczeń nazwisk w czasie italizacji Istrii. Wtedy chorwackie nazwiska tłumaczono na włoski: *Tihić* – *Tranquillus*, *Vukić* – *Lupis*, itp., a w wieku XIX obecne nazwiska (przy niezmienionej formie imion) zastępowano chorwackimi *Vatroslav Fuchs* – *Vatroslav Lisinski* (Putanec, Šimunović 1976).

Pisząc o tradycji i innowacjach w antroponimii należy i w imionach, i w nazwiskach brać pod uwagę frekwencję. Można powiedzieć, że do współczesności utrzymuje się w obydwóch krajach tradycyjny zestaw nazwisk wzbogacany elementami innowacyjnymi, jakie spowodowała historia (zmiany granic, kolonizacje), migracje, zmiany związane z kulturą i cywilizacją.

Potwierdzają te uwagi badania statystyczne nazwisk polskich (Skowronek 2001:167, 168). Wśród 300 nazwisk najczęstszych w Polsce nie znajdziemy ani jednego nazwiska innowacyjnego, tzn. spoza modeli występujących w nazwiskach od średniowiecza. Najczęstszym typem nazwisk polskich są nazwiska na *-ski* / *-cki*, potem następują nazwiska z sufiksami: *-ak*, *-icz* (*-owicz*, *-ewicz*), *-ik* / *-yk* i *-ek*. Wśród pierwszych 300 najliczniejszych nazwisk znajdują się odaplatywne bezformantowe, np. *Lis*, *Krupa*, *Mróz*, *Cieřła*, *Kot*, *Kania*, *Mucha*;

odetniczne: *Niemiec* i *Turek*, z obcych na liście frekwencyjnej widnieje jedynie niemieckie nazwisko *Szulc*. Nazwy osobowe zawsze odbijały kształtowanie się stosunków ludnościowych widać to w nazwiskach zarówno polskich jak i chorwackich. „Słownik staropolskich nazw osobowych” pokazuje wielonarodowość państwa polskiego w średniowieczu (Litwini, Ormianie, Rusini, Niemcy, Żydzi) wspominany „Leksikon prezimena Republike Hrvatske” pokazuje różnorodne warstwy nazw składające się na zasób nazwisk chorwackich od czasów formowania się nazwiska do trzeciej ćwierci ubiegłego wieku.

Do zbioru nazwisk używanych w Polsce w końcu XX a tym bardziej w XXI wieku (Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych), a także do zbioru nazwisk w Chorwacji w okresie globalizacji będą przybywały nazwiska osób przybyłych z różnych również pozaeuropejskich krajów. Naturalnie nazwiska te będą rzadsze, niemniej staną się składową częścią zbiorów nazwisk używanych na danym terytorium (mozaikę nazwisk różnego pochodzenia widać w opracowanym niedawno Dictionary of American Family Names, 2003).

Rzadziej w Polsce niż w Chorwacji zdarzają się wypadki zmiany nazwisk obcych na polskie przez ich tłumaczenie. W Polsce częściej można zaobserwować zmiany typu słowotwórczego – tworzenie nazwisk na *-ski*. Jednak niedawno w Krakowie obywatel Ameryki zmienił nazwisko *Swan* na *Łabędziowski* (tłumaczona podstawa + najczęstszy w nazwiskach polskich sufix *-ski*).

III. Pseudonimy, irconimy, netonimy

O ile możemy mówić o zbiorach tradycyjnych imion i nazwisk i niewielu zmianach innowacyjnych nie naruszających podstawowego zrębu tych dwóch kategorii antroponimicznych, o tyle zmieniają się przezwiska, przybywają grupy antroponimów w środkach medialnych: irconimy, nicki, netonimy – nazwy osób używane w dyskusjach internetowych, czatach. Są to specyficznego rodzaju pseudonimy tak, jak one wybierane i tworzone przez podmiot nazwania. Celem jest ukrycie się pod inną nazwą niż oficjalne imię i nazwisko. Rodzaje przybieranych nazw dyktuje zwyczaj panujący w poszczególnych mediach. Różnicę między dawnymi pseudonimami wyznacza nie tyle forma onimu, ile rodzaj przestrzeni komunikacyjnej, ale też czynniki psycho-pragmatyczne uczestników komunikacji.

IV. Przewiska

O ile możemy wyróżnić antroponimy stabilne (heraldyczne i dynastyczne) nie podlegające zmianom ze względu na rodzaj nazw i obiektów (nie zmieniają się też albo niewiele etnonimy), o tyle zmianom, innowacjom podlegają nazwy nie

kodyfikowane, (o niektórych pisałam wyżej) zarówno w Polsce jak i w Chorwacji występujące w socjolektach, w gwarach : jak się pisze (oficjalne nazwanie), jak się mówi (nieoficjalne) (Šimunović 2002:528).

Z chorwackich zestawionych przezwisk można wymienić (każde z nich inaczej motywowane): *Lolo spavalo*, *Ćorko Lorko*, *Ćoravi Dzek*, *Peri deri*.

Nie można opracować wszystkich socjolektalnych przezwisk. Są przezwiska gwarowe, rodzinne, grup zawodowych, uczniowskie, studenckie. Przezywają się już dzieci w przedszkolu. Nazwisk używanych w Polsce jest ponad 400.000, przezwisk jest znacznie więcej. Wiele osób w ciągu swego życia może mieć kilka przezwisk. Do innowacyjnej warstwy należą tzw. przezwiska „europejskie”, które współcześnie się pojawiły wśród uczniów i studentów.

K. Długosz, autor pracy „Współczesne „europejskie” nazwy młodzieżowe” (2003:37) pisze: „Tworząc antroponimy przezwiskowe o **nietradycyjnej** strukturze, nadawca tzn. autor przezwiska, musi strukturę podobnie jak inne elementy, np. znaczenie, funkcję dostosować do oczekiwań swojego środowiska, które powinno tę nazwę zaakceptować. Nadawcę i odbiorcę musi łączyć tożsamość kulturowa wyznaczona wspólnym systemem wartości, pozwalających ujmować rzeczywistość w podobnych kategoriach emocjonalnych”.

Tworzone współcześnie młodzieżowe przezwiska korzystają ze źródłosłowu różnych języków Natomiast nie zmienia się w stosunku do tradycyjnych przezwisk motyw nazwania, który pochodzi od obiektu lub od nazwy. Motyw wychodzący od obiektu powoduje cecha osoby przezywanej zazwyczaj zauważona z pozycji krytyka, np. ‘ktoś jest bardzo głupi’ więc nazwano go: *Dopeldum* z niemieckiego *dumm* i *doppelt* ‘podwójny’, *Kefut* ‘mający krzywe nogi’ z angielskiego *curve* ‘krzywy’ *foot* ‘noga’, *Kesza* ‘mająca dużo pieniędzy’ z ang. *cash* ‘gotówka, bogactwo’, *Obesa* ‘gruby, tłusty’ z łacińskiego *obesus*, *Okejuś* od mówienia *okey*, *Ondyna* – chuda, ubierająca się w zwiewne szaty z francuskiego *ondine* ‘rusalka’, *Prowołok* od rosyjskiego ‘*prowołoka*’ ‘druć’ *Poboźniak* od nazwiska *Piusiński*, łacińskie *pius* ‘pobożny, *Powarski* od rosyjskiego *powar* ‘kucharz’; nazwisko przezywanego *Kucharski*. Mechanizm kreacji przezwisk pozostał ten sam – zauważane cechy obiektu przeniesione dzięki epitetom, metaforom i metonimiom. Inne jest tylko tworzywo. Przewiska tworzone od nazwisk przez skojarzenie z apelatywem będącym podstawą nazwiska należą do nowszej warstwy przezwisk, ograniczonej socjalnie (częstsze wśród młodzieży, rzadsze w środowisku wiejskim).

Innowacje, jak pisałam, często są hamowane przez działania kodyfikacyjne. W Polsce widoczne w zaleceniach zawartych w Dzienniku Ustaw a przeznaczonych dla Urzędów Stanu Cywilnego w kwestii nadawania imion i zmiany imion i nazwisk. W Chorwacji wedle słów P. Šimunovicia przepisy dają dużą swobodę.

Rodzice decydują czy dziecko będzie nosić nazwisko po ojcu, czy po matce, czy też nazwisko i ojca i matki – podwójne tak jak i podwójne imię, np *Ksaver Šandor Babić Gjalski*.

Na przykładzie antroponimów polskich i chorwackich starałam się skróto-wo pokazać podobieństwa i różnice. Podobieństwa płyną z uniwersalnych podobieństw tkwiących w naturze człowieka, z kreacyjności języka, z zależności między nazywaniem a zewnętrżnością. Różnice z tej zewnętrżności: historii, sąsiedztwa, stosunków społecznych i politycznych.

Większość wiadomości wykorzystanych w artykule pochodzi ze Słowiańskiej onomastyki. Encyklopedii. z różnych rozdziałów. Potwierdza się zdanie E. Rzetelskiej-Feleszko (2002:229) że opracowania zawarte w Słowiańskiej onomastyce. Encyklopedii są zwierciadłem minionej i obecnej rzeczywistości ... krajów wraz z z ich zróżnicowaniem kulturowym, religijnym, rozmaitym biegiem historii.

Należy zaznaczyć, że jedynym autorem dostarczającym wiedzy o onomastyce chorwackiej w teŹe „Encyklopedii” jest Jubilat – Petar Šimunović.

Literatura cytowana:

- ANUSIEWICZ JANUSZ 1994. *Lingwistyka kulturowa. Zarys problematyki*, Wrocław.
- CIEřLIKOWA ALEKSANDRA 1979. Dwa słowniki współczesnych nazwisk Jugosławii, *Onomastica XXIV*, 294–297.
- CIEřLIKOWA ALEKSANDRA 2002. Polityka i pragmatyka w zakresie nazw własnych. Antroponimia III. Pozostałe typy nazw osobowych, (w:) *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia*. t.1. red. E. Rzetelska-Feleszko, A. Cieřlikowa z udziałem J. Dumy, Warszawa–Kraków 262–264, 476–481.
- DŁUGOSZ KAZIMIERZ 2003. Współczesne „europejskie” nazwy młodzieżowe, Szczecin.
- KALETA ZOFIA 1991. *Ewolucja nazwisk słowiańskich*, Kraków.
- Leksik prezimena Socijalistické Republike Hrvatske*. Redakcijskij kolegij: Valentin Putanec, Petar Šimunović, Danijel Aleri, Dragutin RaguŹ, Zagreb 1976.
- MALEC MARIA 2001. *Imię w polskiej antroponimii i kulturze*, Kraków.
- MALEC MARIA 2001. Antroponimia I. Imiona, (w:) *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia*, t.1., red. E. Rzetelska-Feleszko, A. Cieřlikowa z udziałem J. Dumy, Warszawa–Kraków
- RYMUT KAZIMIERZ 2002. Antroponimia II. Nazwiska, (w:) *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia*. t.1. red. E. Rzetelska-Feleszko, A. Cieřlikowa z udziałem J. Dumy, Warszawa–Kraków 388–399.
- RZETELSKA-FELESZKO Ewa 2002, Problem szkół onomastycznych w krajach słowiańskich, Z polskich studiów slawistycznych. *Prace na XIII Międzynaro-*

dowy Kongres Slawistów, Warszawa, 223–229.

ŠIMUNOVIĆ PETAR 2002. Politika i pragmatika imena, Antroponimija I, Osobna imena, II. Prezimena, III. Ostali tipovi imena, (w:) *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia*, t.1., red. E. Rzetelska-Feleszko, A. Cieřlikowa z udziałem J. Dumy, Warszawa–Kraków, 290–293, 369–377, 461–466, 527–532.

SKOWRONEK KATARZYNA 2001. *Współczesne nazwisko polskie*. Studium statystyczno-kognitywne, Kraków.

Traditional and innovative elements in Polish and Croatian anthroponymy

Summary

Changes in the content and frequency of the anthroponyms of separate nations depend on the ideology, culture and history of a given nation. In the Croatian names coming from the older strata one should distinguish: the ancient Greek, Roman pre-Christian and post-Roman Christian strata. The variety of Croatian anthroponymic sources is also connected with three different religions practised in Croatia i.e. Catholicism, Orthodox Church, Islam.

In Poland there are only two basic strata: personal names inherited from the proto-Slavic and Christian names. Also the names found in literary texts occasionally penetrated into both the Croatian and Polish anthroponymies. The Trident Sinod played the role of a codifier that regulated the usage of names. The ideology of socialism varied the distribution of Croatian and Polish forenames, whereas the modern trends allow for giving similar forenames in both countries.

Because of historical reasons, the surnames were translated, in Croatia more frequently than in Poland, e.g. during the Italianization of the Istrian Peninsula.

Then, in the 19-th century, foreign surnames were replaced by Croatian ones. Polish surnames preserve the features of a prototypical surname i.e. the surnames ending in *-ski*, patronymics and those coming from nicknames.

The traditional and innovative tendencies in the categories of nicknames and in contemporary unofficial anthroponyms appearing in mass media are also characterized in the article.

Ključne riječi: osobna imena, prezimena, nacimci, tradicija, inovacije, poljska i hrvatska antroponimija

Key words: given names, surnames, nicknames, tradition, innovation, Polish and Croatian anthroponymy

